

॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां सप्तमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

प्रजननं ज्योतिर्गन्निर्देवतानां ज्योतिर्विराट्कुन्दसां ज्योतिर्विराट्वाचोऽग्नौ सं तिष्ठते
विराजंभुभि सं पद्यते तस्मात्तज्ज्योतिरुच्यते द्वौ स्तोमौ प्रातःसवनं वहतो यथा प्राणश्चापानश्च
द्वौ माध्यन्दिनः सवनं यथा चक्षुश्च श्रोत्रं च द्वौ तृतीयसवनं यथा वाक् प्रतिष्ठा च
पुरुषसम्मिता वा एष यज्ञोऽस्थूरिः (१)

यं कामं कामयते तमेतेनाभ्यश्नुते सर्वः ह्यस्थूरिणाभ्यश्नुतेऽग्निष्टोमेन वै प्रजापतिः
प्रजा असृजत ता अग्निष्टोमेनैव पर्यगृह्णात्तासां परिगृहीतानामश्वतरोऽत्यप्रवत् तस्यानुहाय
रेत् आदत्त तद्गर्भे न्यमाद्वस्माद्गर्भो द्विरेता अथो आहुर्वडंबायां न्यमार्डिति तस्माद्वडंबा
द्विरेता अथो आहुरोषधीषु (२)

न्यमार्डिति तस्मादोषधयोऽनभ्यक्ता रेभन्त्यथो आहुः प्रजासु न्यमार्डिति तस्माद्यमौ
जायेते तस्मादश्वतरो न प्र जायत आत्तरेता हि तस्माद्वरुहिष्यनवक्लृप्तः सर्ववेदसे वा
सहस्रे वावक्लृप्तोऽति ह्यप्रवत् य एवं विद्वानग्निष्टोमेन यजते प्राजाताः प्रजा जनयति परि
प्रजाता गृह्णाति तस्मादाहुर्ज्येष्ठयज्ञ इति (३)

प्रजापतिर्वाव ज्येष्ठः स ह्येतेनाग्रेऽयंजत प्रजापतिरकामयत् प्र जायेयेति स
मुखतस्त्रिवृतं निरमिमीत् तमग्निर्देवतान्वसृज्यत गायत्री छन्दो रथन्तरः सामं ब्राह्मणो
मनुष्याणामजः पशूनां तस्मात्ते मुख्या मुखतो ह्यसृज्यन्तोरंसो बाहुभ्यां पञ्चदशं निरमिमीत्
तमिन्द्रो देवतान्वसृज्यत त्रिष्टुप्छन्दो बृहत् (४)

सामं राजन्यो मनुष्याणामविः पशूनां तस्मात्ते वीर्यावन्तो वीर्याद्व्यसृज्यन्त मध्यतः
सप्तदशं निरमिमीत् तं विश्वे देवा देवता अन्वसृज्यन्त जगती छन्दो वैरूपः सामं
वैश्यो मनुष्याणां गावः पशूनां तस्मात्त आद्या अन्नधानाद्व्यसृज्यन्त तस्माद्भूयांसोऽन्येभ्यो
भूयिष्ठा हि देवता अन्वसृज्यन्त पत्त एकविंशं निरमिमीत् तमनुष्टुप्छन्दः (५)

अन्वसृज्यत वैराजः सामं शूद्रो मनुष्याणामश्वः पशूनां तस्मात्तो भूतसङ्क्रामिणवश्वश्च
शूद्रश्च तस्माच्छूद्रो यज्ञेऽनवक्लृप्तो न हि देवता अन्वसृज्यत तस्मात्पादावुप जीवतः पत्तो
ह्यसृज्येतां प्राणा वै त्रिवर्धमासाः पञ्चदशः प्रजापतिः सप्तदशस्त्रयं इमे लोका असावादित्य

एकविंश एतस्मिन्वा एते श्रिता एतस्मिन्प्रतिष्ठिता य एवं वेदैतस्मिन्नेव श्रयत एतस्मिन्प्रति
तिष्ठति॥ (६)

अस्थिरिरोपधीषु ज्येष्ठयज्ञ इति बृहदनुष्टुप्छन्दः प्रतिष्ठिता नवं च॥६॥ [१]

प्रातःसवने वै गायत्रेण छन्दसा त्रिवृते स्तोमाय ज्योतिर्दधेदिति त्रिवृता ब्रह्मवर्चसेन
पञ्चदशाय ज्योतिर्दधेदिति पञ्चदशेनौजसा वीर्येण सप्तदशाय ज्योतिर्दधेदिति सप्तदशेन
प्राजापत्येन प्रजननेनैकविंशाय ज्योतिर्दधेदिति स्तोम एव तथस्तोमाय ज्योतिर्दधेदित्यथो
स्तोम एव स्तोममभि प्र णयति यावन्तो वै स्तोमास्तावन्तः कामास्तावन्तो
लोकास्तावन्ति ज्योतींष्येतावन्त एव स्तोमानेतावन्तः कामानेतावन्तो लोकानेतावन्ति
ज्योतींष्यव रुन्धे॥ (७)

तावन्तो लोकास्त्रयोदश च॥१॥ [२]

ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वे यजेत योऽग्निष्टोमेन यजमानोऽथ सर्वस्तोमेन यजेतेति
यस्य त्रिवृतमन्तर्यन्ति प्राणास्तस्यान्तर्यन्ति प्राणेषु मेऽप्यसदिति खलु वै यज्ञेन यजमानो
यजते यस्य पञ्चदशमन्तर्यन्ति वीर्यं तस्यान्तर्यन्ति वीर्यं मेऽप्यसदिति खलु वै यज्ञेन
यजमानो यजते यस्य सप्तदशमन्तर्यन्ति (८)

प्राजा तस्यान्तर्यन्ति प्राजायां मेऽप्यसदिति खलु वै यज्ञेन यजमानो यजते
यस्यैकविंशमन्तर्यन्ति प्रतिष्ठां तस्यान्तर्यन्ति प्रतिष्ठायां मेऽप्यसदिति खलु वै यज्ञेन
यजमानो यजते यस्य त्रिणवमन्तर्यन्त्यृतूश्च तस्य नक्षत्रियां च विराजमन्तर्यन्त्यृतुषु
मेऽप्यसन्नक्षत्रियायां च विराजीति (९)

खलु वै यज्ञेन यजमानो यजते यस्य त्रयस्त्रिंशमन्तर्यन्ति देवतास्तस्यान्तर्यन्ति
देवतासु मेऽप्यसदिति खलु वै यज्ञेन यजमानो यजते यो वै स्तोमानामवमं परमतां
गच्छन्तं वेदं परमतामेव गच्छति त्रिवृद्वै स्तोमानामवमस्त्रिवृत्परमो य एवं वेदं परमतामेव
गच्छति॥ (१०)

सप्तदशमन्तर्यन्ति विराजीति चतुश्चत्वारिंशच्च॥३॥ [३]

अङ्गिरसो वै सत्रमासत ते सुवर्गं लोकमायन्तेषां हविष्मांश्च हविष्कृच्चाहीयेतान्तावका
सुवर्गं लोकमियावेति तावन्तं द्विरात्रमपश्यतां तमाहरतां तेनायजेतां ततो वै तौ सुवर्गं

लोकमैतां य एवं विद्वान्द्विरात्रेण यजते सुवर्गमेव लोकमैति तावैतां पूर्वेणाऽह्ना-
ऽगच्छतामुत्तरेण (११)

अभिप्लवः पूर्वमहर्भवति गतिरुत्तरं ज्योतिष्टोमोऽग्निष्टोमः पूर्वमहर्भवति तेजस्तेनाव
रुन्धे सर्वस्तोमोऽतिरात्र उत्तरं सर्वस्याऽऽस्यै सर्वस्यावरुद्धौ गायत्रं पूर्वेहन्धसामं भवति
तेजो वै गायत्री गायत्री ब्रह्मवर्चसं तेज एव ब्रह्मवर्चसमात्मन्धत्ते त्रैष्टुभमुत्तरं ओजो वै
वीर्यं त्रिष्टुगोज एव वीर्यमात्मन्धत्ते रथन्तरं पूर्वं (१२)

अहन्धसामं भवतीयं वै रथन्तरमस्यामेव प्रति तिष्ठति बृहदुत्तरेऽसौ वै बृहदमुष्यामेव
प्रति तिष्ठति तदाहुः क्व जगती चानुष्टुप्तेति वैखानसं पूर्वेहन्धसामं भवति तेन
जगत्यै नैति षोडश्युत्तरे तेनानुष्टुभोऽथाहुर्यत्समानेऽर्धमासे स्यातामन्यतरस्याहो वीर्यमनु
पद्येतेत्यमावास्यायां पूर्वमहर्भवत्युत्तरस्मिन्नुत्तरानैवार्धमासयोर्भवतो नानावीर्यं भवतो
हविष्मन्निधनं पूर्वमहर्भवति हविष्कृन्निधनमुत्तरं प्रतिष्ठित्यै॥ (१३)

उत्तरेण रथन्तरं पूर्वेऽन्वेकविंशतिश्च॥३॥

[४]

आपो वा इदमग्रे सलिलमासीत्तस्मिन्प्रजापतिर्वायुर्भूत्वाचरत्स इमामपश्यतां
वराहो भूत्वाहरतां विश्वकर्मा भूत्वा व्यमादत्सांप्रथत सा पृथिव्यभवत्तत्पृथिव्यै
पृथिवित्वन्तस्यामश्राम्यत्प्रजापतिः स देवानंसृजत वसून्नुद्रानादित्यान्ते देवाः प्रजा-
पतिमब्रुवन्प्र जायामहा इति सोऽब्रवीत् (१४)

यथाहं युष्मास्तपसासृक्ष्येवं तपसि प्रजननमिच्छध्वमिति तेभ्योऽग्निमायतनं
प्रायच्छदेतेनायतनेन श्राम्यतेति तेऽग्निनायतनेनाश्राम्यन्ते संवत्सर एकां गामंसृजन्त
तां वसुभ्यो रुद्रेभ्य आदित्येभ्यः प्रायच्छन्नेतां रक्षध्वमिति तां वसवो रुद्रा आदित्या
अरक्षन्त सा वसुभ्यो रुद्रेभ्य आदित्येभ्यः प्राजायत त्रीणि च (१५)

शतानि त्रयस्त्रिंशत् चाथ सैव संहस्रतम्यभवत्ते देवाः प्रजापतिमब्रुवन्सहस्रेण
नो याजयेति सोऽग्निष्टोमेन वसूनयाजयत् इमं लोकमजयन्तच्चाददुः स उक्थ्येन
रुद्रानयाजयत्तैऽन्तरिक्षमजयन्तच्चाददुः सोऽतिरात्रेणादित्यानयाजयत्तैऽमुं लोकमजयन्तच्चाददुः

व्यवैर्यत् तस्माद्रुद्रा घातुंका अनायतना हि तस्मादाहुः शिथिलं वै मध्यममहस्त्रिरात्रस्य
वि हि तद्वैर्यतेति त्रैष्टुभं मध्यमस्याह आज्यम्भवति संयानानि सूक्तानि शंसति

षोडशिनं शसत्यहो धृत्या अशिथिलं भावाय तस्मात् त्रिरात्रस्याग्निष्टोम एव प्रथममहः
स्यादथोक्थ्योऽर्थातिरात्र एषां लोकानां विधृत्यै त्रीणित्रीणि शतान्यनूचीनाहमव्यवच्छिन्नानि
ददाति (१७)

एषां लोकानामनु सन्तत्यै दशतं न विच्छिन्द्याद्विराजं नेद्विच्छिन्नदानीत्यथ या
सहस्रतम्यासीत्तस्यामिन्द्रश्च विष्णुश्च व्यायच्छेता स इन्द्रोऽमन्यतानया वा इदं विष्णुः
सहस्रं वक्ष्यत इति तस्यामकल्पेतां द्विभागं इन्द्रस्तृतीये विष्णुस्तद्वा एषाभ्यनूच्यत उभा
जिग्यथुरिति तां वा एतामच्छावाकः (१८)

एव शसत्यथ या सहस्रतमी सा होत्रे देयेति होतारं वा अभ्यतिरिच्यते यदतिरिच्यते
होतानां सस्यापयिताहारुन्ने देयेत्यतिरिक्ता वा एषा सहस्रस्यातिरिक्त उन्नेतत्विजामथाहुः
सर्वेभ्यः सदस्येभ्यो देयेत्यथाहरुदाकृत्या सा वशं चरेदित्यथाहुर्ब्रह्मणे चाग्नीधे च देयेति (१९)

द्विभागं ब्रह्मणे तृतीयमग्नीधं ऐन्द्रो वै ब्रह्मा वैष्णवोऽग्नीध्रथैव तावकल्पेतामित्यथाहुर्या
कल्याणी बहुरूपा सा देयेत्यथाहुर्या द्विरूपोभयतएनी सा देयेति सहस्रस्य परिगृहीत्यै
तद्वा एतत्सहस्रस्यायनं सहस्रं स्तोत्रीयाः सहस्रं दक्षिणाः सहस्रसम्मिताः सुवर्गो लोकः
सुवर्गस्य लोकस्याभिजित्यै॥ (२०)

अब्रवीच्च तदन्तरिक्षन्दत्तच्छावाकश्च देयेति सप्तचत्वारिंशच्च॥७॥ [५]

सोमो वै सहस्रमविन्दत्तमिन्द्रोऽन्वविन्दत्तौ यमो न्यागच्छत्तावंब्रवीदस्तु मेऽत्रापीत्यस्तु
ही(३) इत्यंब्रूता स यम एकस्यां वीर्यं पर्यपश्यदियं वा अस्य सहस्रस्य वीर्यं बिभर्तीति
तावंब्रवीदियं ममास्त्वेतद्युवयोरिति तावंब्रूता सर्वे वा एतदेतस्यां वीर्यम् (२१)

परि पश्यामोऽशमा हरामहा इति तस्यामशमाहरन्त तामप्सु प्रावेशयन्त्सोमायोदेही
सा रोहिणी पिङ्गलैकहायनी रूपं कृत्वा त्रयस्त्रिंशता च त्रिभिश्च शतैः सहोदेत्तस्माद्रोहिण्या
पिङ्गल्यैकहायन्या सोमं क्रीणीयाद्य एवं विद्वात्रोहिण्या पिङ्गल्यैकहायन्या सोमं क्रीणाति
त्रयस्त्रिंशता चैवास्य त्रिभिश्च (२२)

शतैः सोमः क्रीतो भवति सुक्रीतेन यजते तामप्सु प्रावेशयन्निन्द्रायोदेहीति सा रोहिणी
लक्ष्मणा पंष्टौही वार्त्रघ्नी रूपं कृत्वा त्रयस्त्रिंशता च त्रिभिश्च शतैः सहोदेत्तस्माद्रोहिणीं
लक्ष्मणां पंष्टौही वार्त्रघ्नीं दद्याद्य एवं विद्वात्रोहिणीं लक्ष्मणां पंष्टौही वार्त्रघ्नीं ददाति

त्रयस्त्रिंशच्चैवास्य त्रीणि च शतानि सा दत्ता (२३)

भवति तामप्सु प्रावेशयन् यमायोदेहीति सा जरती मूर्खा तंजघन्या रूपं कृत्वा त्रयस्त्रिंशता च त्रिभिश्च शतैः सहोदेत्तस्माज्जरतीं मूर्खा तंजघन्यामनुस्तरणीं कुर्वीत य एवं विद्वाज्जरतीं मूर्खा तंजघन्यामनुस्तरणीं कुरुते त्रयस्त्रिंशच्चैवास्य त्रीणि च शतानि सामुष्मिल्लोके भवति वागेव सहस्रतमी तस्मात् (२४)

वरो देयः सा हि वरः सहस्रमस्य सा दत्ता भवति तस्माद्वरो न प्रतिगृह्यः सा हि वरः सहस्रमस्य प्रतिगृहीतं भवतीयं वर इति ब्रूयादथान्यां ब्रूयादियं ममेति तथास्य तत्सहस्रमप्रतिगृहीतं भवत्युभयतएनी स्यात्तदाहुरन्यतएनी स्यात्सहस्रं परस्तादेतमिति यैव वरः (२५)

कल्याणी रूपसमृद्धा सा स्यात्सा हि वरः समृद्धौ तामुत्तरेणाग्नीध्रं पर्याणीयाहवनीयस्यान्ते द्रोणकलशमव घ्रापयेदा जिघ्र कलशं मद्भूरुधारा पर्यस्वत्या त्वां विशन्तिवन्दवः समुद्रमिव सिन्धवः सा मा सहस्र आ भज प्रजयां पशुभिः सह पुनर्मा विंशताद्रयिरिति प्रजयेवैनं पशुभीं रय्या सम् (२६)

अर्धयति प्रजावांन्यशुमात्रयिमान्भवति य एवं वेद तया सह्याग्नीध्रं परेत्यं पुरस्तात्प्रतीच्यां तिष्ठन्त्यां जुहुयादुभा जिग्यथुर्न परां जयेथे न परां जिग्ये कतरश्चनैनोः। इन्द्रश्च विष्णो यदपस्पृधेधां त्रेधा सहस्रं वि तदैरयेथामिति त्रेधाविभुक्तं वै त्रिरात्रे सहस्रं साहस्रीमेवैनो करोति सहस्रस्यैवैनं मात्राम् (२७)

करोति रूपाणि जुहोति रूपैरेवैनां समर्धयति तस्यां उपोत्थाय कर्णमा जपेदिडे रन्तेऽदिते सरस्वति प्रिये प्रेयसि महि विश्रुत्येतानि ते अघ्निये नामानि सुकृतं मा देवेषु ब्रूतादिति देवेभ्य एवैनमा वेदयत्यन्वेन देवा बुध्यन्ते॥ (२८)

एतदेतस्यां वीर्यमस्य त्रिभिश्च दत्ता सहस्रतमी तस्मादिव वरः सं मात्रामेकात्रचत्वारिंशच्च॥८॥ [६]

सहस्रतम्यां वै यजमानः सुवर्गं लोकमेति सैनं सुवर्गं लोकं गमयति सा मा सुवर्गं लोकं गमयेत्याह सुवर्गमेवैनं लोकं गमयति सा मा ज्योतिष्मन्तं लोकं गमयेत्याह ज्योतिष्मन्तमेवैनं लोकं गमयति सा मा सर्वान्पुण्याल्लोकान्गमयेत्याह सर्वानेवैनं पुण्याल्लोकान्गमयति सा (२९)

मा प्रतिष्ठां गमय प्रजयां पशुभिः सह पुनर्मा विंशताद्रयिरिति प्रजयैवेन पशुभीर्य्यां प्रतिष्ठापयति प्रजावात्पशुमात्रयिमान्भवति य एवं वेद तामग्नीधे वा ब्रह्मणे वा होत्रे वोद्गात्रे वाध्वर्यवे वा दद्यात्सहस्रमस्य सा दत्ता भवति सहस्रमस्य प्रतिगृहीतं भवति यस्तामविद्वान् (३०)

प्रतिगृह्णाति तां प्रति गृह्णीयादेकांसि न सहस्रमेकां त्वा भूतां प्रति गृह्णामि न सहस्रमेकां मा भूता विंश मा सहस्रमित्येकांमेवेनां भूतां प्रति गृह्णाति न सहस्रं य एवं वेद स्योनासि सुषदा सुशेवा स्योना मा विंश सुषदा मा विंश सुशेवा मा विंश (३१)

इत्याह स्योनैवेन॑ सुषदा सुशेवा भूता विंशति नैन॑ हिनस्ति ब्रह्मवादिनां वदन्ति सहस्रं॑ सहस्रतम्यन्वेती(३) सहस्रतमी॑ सहस्रा(३)मिति यत्प्राचीमुत्थृजेश्चसहस्रं॑ सहस्रतम्यन्वित्तत्सहस्रमप्रज्ञात्र॑ सुवर्गं लोकं न प्र जानीयात्प्राचीमुत्थृजति ता॑ सहस्रमनु पर्यावर्तते सा प्रजानती सुवर्गं लोकमेति यजमानमभ्युत्थृजति क्षिप्रे सहस्रं प्र जायत उत्तमा नीयते प्रथमा देवान्छति॥ (३२)

लोकानामयति साविद्वान्भ्युशेवा माविंश यजमानं द्वादश च॥४॥ [७]

अत्रिरददादौर्वाय प्रजां पुत्रकामाय स रिंरिचानोऽमन्यत निर्वीर्यः शिथिलो यातयामा स एतं चतूरात्रमपश्यत् तमाहरत्तेनायजत ततो वै तस्य चत्वारो वीरा आजायन्त सुहोता सूद्राता स्वध्वर्युः सुसंभेयो य एवं विद्वांश्चतूरात्रेण यजत आस्य चत्वारो वीरा जायन्ते सुहोता सूद्राता स्वध्वर्युः सुसंभेयो ये चतुर्विंशाः पवंमाना ब्रह्मवर्चसं तत् (३३)

य उद्यन्तः स्तोमाः श्रीः सात्रिः श्रद्धादेवं यजमानं चत्वारि वीर्याणि नोपानमन्तेज इन्द्रियं ब्रह्मवर्चसमन्नाद्यं स एतांश्चतुरश्चतुष्टोमान्स्वोमानपश्यत्तानाहरत्तैरयजत तेज एव प्रथमेनावारुन्धेन्द्रियं द्वितीयेन ब्रह्मवर्चसं तृतीयेनान्नाद्यं चतुर्थेन य एवं विद्वांश्चतुरश्चतुष्टोमान्स्वोमानाहरति तैरयजते तेज एव प्रथमेनाव रुन्ध इन्द्रियं द्वितीयेन ब्रह्मवर्चसं तृतीयेनान्नाद्यं चतुर्थेन यामेवात्रिरुद्धिमाध्नोत्तामेव यजमान ऋध्नोति॥ (३४)

तत्तेज एवाष्टादश च॥२॥ [८]

जमदग्निः पुष्टिकामश्चतूरात्रेणायजत स एतान्योषा॑ अपुष्यत्तस्मात्पलितौ जामदग्निौ न सं जानाते एतानेव पोषान्पुष्यति य एवं विद्वांश्चतूरात्रेण यजते पुरोडाशिन्यं उपसदौ भवन्ति पशवो वै पुरोडाशः पशूनेवाव रुन्धेऽन्नं वै पुरोडाशोऽन्नमेवाव रुन्धेऽन्नादः

पशुमान्भवति य एवं विद्वान्श्चतूरात्रेण यजते॥ (३५)

जमदग्निर्ष्टाचत्वारिंशत्॥१॥ [९]

संवत्सरो वा इदमेक आसीत्सोऽकामयततून्त्सृजेयेति स एतं पञ्चरात्रमपश्यत्तमाहरत्तेना ततो वै स ऋतूनसृजत य एवं विद्वान्पञ्चरात्रेण यजते प्रैव जायते त ऋतवः सृष्टा न व्यावर्तन्त त एतं पञ्चरात्रमपश्यन् तमाहरन्तेनायजन्त ततो वै ते व्यावर्तन्त (३६)

य एवं विद्वान्पञ्चरात्रेण यजते वि पाप्मना भ्रातृव्येणा वर्तते सार्वसेनिः शौचेयोऽकामयत पशुमान्स्थ्यामिति स एतं पञ्चरात्रमाहरत्तेनायजत ततो वै स सहस्रं पशून्प्राप्नोद्य एवं विद्वान्पञ्चरात्रेण यजते प्र सहस्रं पशूनांप्रोति बबुरः प्रावाहणिरकामयत वाचः प्रवदिता स्यामिति स एतं पञ्चरात्रमा (३७)

अहरत्तेनायजत ततो वै स वाचः प्रवदिताभवद्य एवं विद्वान्पञ्चरात्रेण यजते प्रवदितैव वाचो भवत्यथो एनं वाचस्पतिरित्याहुरनाप्तश्चतूरात्रोऽतिरिक्तः षड्रात्रोऽथ वा एष सं प्रति यज्ञो यत्पञ्चरात्रो य एवं विद्वान्पञ्चरात्रेण यजते सम्प्रत्येव यज्ञेन यजते पञ्चरात्रो भवति पञ्च वा ऋतवः संवत्सरः (३८)

ऋतुष्वेव संवत्सरे प्रति तिष्ठत्यथो पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्धे त्रिवृदग्निष्टोमो भवति तेज एवाव रुन्धे पञ्चदशो भवतीन्द्रियमेवाव रुन्धे सप्तदशो भवत्यन्नाद्यस्यावरुद्धा अथो प्रैव तेन जायते पञ्चविंशोऽग्निष्टोमो भवति प्रजापतेरास्यै महाव्रतवानन्नाद्यस्यावरुद्धौ विश्वजिह्वसर्वपृष्ठोऽतिरात्रो भवति सर्वस्याभिजित्यै॥ (३९)

ते व्यावर्तन्त प्रवदिता स्यामिति स एतं पञ्चरात्रमा संवत्सरोऽभिजित्यै॥४॥ [१०]

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पृष्णो हस्ताभ्यामा दंद इमामंगृभ्णन्नशनामृतस्य पूर्वं आयुषि विदथेषु कव्या। तया देवाः सुतमा बभूवुरऋतस्य सामन्त्सरमारपन्ती। अभिधा असि भुवनमसि यन्तासि धर्तासि सोऽग्निं वैश्वानरः सप्रथसं गच्छ स्वाहाकृतः पृथिव्यां यन्ता राड्यन्तासि यमनो धर्तासि धरुणः कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा रय्यै त्वा पोषाय त्वा पृथिव्यै त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा दिवे त्वा सते त्वासते त्वाऽद्ध्यस्त्वौषधीभ्यस्त्वा विश्वेभ्यस्त्वा भूतेभ्यः॥ (४०)

धरुणः पञ्चविंशतिश्च॥१॥ [११]

विभूर्मात्रा प्रभूः पित्राश्वोऽसि हयोऽस्यत्योऽसि नरोऽस्यर्वासि सप्तिरसि वाज्यसि
 वृषासि नृमणां असि ययुर्नामास्यादित्यानां पत्वान्विह्यग्नये स्वाहा स्वाहेन्द्राग्निभ्याऽं स्वाहा
 प्रजापतये स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा सर्वाभ्यो देवताभ्य इह धृतिः स्वाहेह विधृतिः
 स्वाहेह रन्तिः स्वाहेह रमतिः स्वाहा भूरसि भुवे त्वा भव्याय त्वा भविष्यते त्वा विश्वेभ्यस्त्वा
 भूतेभ्यो देवा आशापाला एतं देवेभ्योऽश्वं मेधाय प्रोक्षितं गोपायत॥ (४१)

रन्तिः स्वाहा द्वाविंशतिश्च॥१॥ [१२]

आयनाय स्वाहा प्रायणाय स्वाहोद्वावाय स्वाहोद्वृताय स्वाहा शूकाराय स्वाहा शूकृताय
 स्वाहा पलायिताय स्वाहाऽऽपलायिताय स्वाहाऽऽवल्गते स्वाहा परावल्गते स्वाहाऽऽयते
 स्वाहा प्रयते स्वाहा सर्वस्मै स्वाहा॥ (४२)

आयनायोत्तरमापलायिताय षड्विंशतिः॥१॥ [१३]

अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा वायवे स्वाहापां मोदाय स्वाहा सवित्रे स्वाहा सरस्वत्यै
 स्वाहेन्द्राय स्वाहा बृहस्पतये स्वाहा मित्राय स्वाहा वरुणाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहा॥ (४३)

[१४]

पृथिव्यै स्वाहाऽन्तरिक्षाय स्वाहा दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहा चन्द्रमसे स्वाहा नक्षत्रेभ्यः
 स्वाहा प्राच्यै दिशे स्वाहा दक्षिणायै दिशे स्वाहा प्रतीच्यै दिशे स्वाहोदीच्यै दिशे स्वाहोर्ध्वायै
 दिशे स्वाहा दिग्भ्यः स्वाहाऽवान्तरदिशाभ्यः स्वाहा समाभ्यः स्वाहा शरद्भ्यः स्वाहा-
 ऽहोरात्रेभ्यः स्वाहाऽर्धमासेभ्यः स्वाहा मासेभ्यः स्वाहर्तुभ्यः स्वाहा संवत्सराय स्वाहा
 सर्वस्मै स्वाहा॥ (४४)

[१५]

अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा सवित्रे स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा पूष्णे स्वाहा बृहस्पतये
 स्वाहाऽपां मोदाय स्वाहा वायवे स्वाहा मित्राय स्वाहा वरुणाय स्वाहा सर्वस्मै
 स्वाहा॥ (४५)

[१६]

पृथिव्यै स्वाहाऽन्तरिक्षाय स्वाहा दिवे स्वाहाऽग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा सूर्याय

स्वाहा चन्द्रमसे स्वाहा ऽहे स्वाहा रात्रियै स्वाहार्जवे स्वाहा साधवे स्वाहा सुक्षित्यै स्वाहा क्षुधे स्वाहा ऽऽशितिमे स्वाहा रोगाय स्वाहा हिमाय स्वाहा शीताय स्वाहा ऽऽतपाय स्वाहा-
ऽरण्याय स्वाहा सुवर्गाय स्वाहा लोकाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहा ॥ (४६)

[१७]

भुवो देवानां कर्मणापसर्तस्य पथ्यासि वसुभिर्देवेभिर्देवतया गायत्रेण त्वा छन्दसा युनज्मि वसन्तेन त्वर्तुना हविषा दीक्षयामि रुद्रेभिर्देवेभिर्देवतया त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा युनज्मि ग्रीष्मेण त्वर्तुना हविषा दीक्षयाम्यादित्येभिर्देवेभिर्देवतया जागतेन त्वा छन्दसा युनज्मि वरुषाभिस्त्वर्तुना हविषा दीक्षयामि विश्वेभिर्देवेभिर्देवतयानुष्टुभेन त्वा छन्दसा युनज्मि (४७)

शरदा त्वर्तुना हविषा दीक्षयाम्यङ्गिरोभिर्देवेभिर्देवतया पाङ्केन त्वा छन्दसा युनज्मि हेमन्तशिशिराभ्यां त्वर्तुना हविषा दीक्षयाम्याहं दीक्षामरुहमृतस्य पत्नीं गायत्रेण छन्दसा ब्रह्मणा चर्तं सत्ये ऽधा सत्यमृते ऽधाम् महीमू षु सुत्रामाणमिह धृतिः स्वाहेह विधृतिः स्वाहेह रन्तिः स्वाहेह रमन्तिः स्वाहा ॥ (४८)

[१८]

ईङ्काराय स्वाहे कृताय स्वाहा क्रन्दते स्वाहा ऽवक्रन्दते स्वाहा प्रोथते स्वाहा प्रप्रोथते स्वाहा गन्धाय स्वाहा घ्राताय स्वाहा प्राणाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा ऽपानाय स्वाहा सन्दीयमानाय स्वाहा सन्दिताय स्वाहा विचृत्यमानाय स्वाहा विचृत्ताय स्वाहा पलायिष्यमानाय स्वाहा पलायिताय स्वाहोपरस्यते स्वाहोपरताय स्वाहा निवेक्ष्यते स्वाहा निविशमानाय स्वाहा निविष्टाय स्वाहा निषथ्यते स्वाहा निषीदते स्वाहा निषण्णाय स्वाहा (४९)

आसिष्यते स्वाहा ऽऽसीनाय स्वाहा ऽऽसिताय स्वाहा निपथ्यते स्वाहा निपद्यमानाय स्वाहा निपन्नाय स्वाहा शयिष्यते स्वाहा शयानाय स्वाहा शयिताय स्वाहा सम्मीलिष्यते स्वाहा सम्मीलते स्वाहा सम्मीलिताय स्वाहा स्वप्स्यते स्वाहा स्वपते स्वाहा सुप्ताय स्वाहा प्रभोष्यते स्वाहा प्रबुध्यमानाय स्वाहा प्रबुद्धाय स्वाहा जागरिष्यते स्वाहा जाग्रते स्वाहा जागरिताय स्वाहा शुश्रूषमाणाय स्वाहा शृण्वते स्वाहा श्रुताय स्वाहा वीक्षिष्यते स्वाहा (५०)

वीक्षमाणा॒य॒ स्वाहा॒ वीक्षिता॒य॒ स्वाहा॑ स॒हास्य॑ते स्वाहा॑ स॒ज्जिहा॑ना॒य॒ स्वाहो॑ज्जिहा॑ना॒य॒
 स्वाहा॑ विव॒थ्स्य॑ते स्वाहा॑ विव॒र्तमा॑ना॒य॒ स्वाहा॑ विवृ॒त्ताय॑ स्वाहो॑त्थास्य॑ते स्वाहो॑त्तिष्ठ॑ते
 स्वाहो॑त्थिता॒य॒ स्वाहा॑ विध॒विष्य॑ते स्वाहा॑ विधू॒न्वा॒नाय॑ स्वाहा॑ विधू॒ताय॑ स्वाहो॑त्क्र॒स्य॑ते
 स्वाहो॑त्क्राम॑ते स्वाहो॑त्क्रान्ता॒य॒ स्वाहा॑ चङ्क॒मिष्य॑ते स्वाहा॑ चङ्क॒म्यमा॑ना॒य॒ स्वाहा॑ चङ्क॒मिता॑य॒
 स्वाहा॑ कण्डू॒यिष्य॑ते स्वाहा॑ कण्डू॒यमा॑ना॒य॒ स्वाहा॑ कण्डू॒यिता॑य॒ स्वाहा॑ नि॒कषि॑ष्य॒ते स्वाहा॑
 नि॒कष॑माणा॒य॒ स्वाहा॑ नि॒कषि॑ता॒य॒ स्वाहा॑ यद॒त्ति तस्मै॑ स्वाहा॑ यत्पि॒बति॑ तस्मै॑ स्वाहा॑
 यन्मे॒हति॑ तस्मै॑ स्वाहा॑ यच्छ॒कृत्क॑रोति॒ तस्मै॑ स्वाहा॑ रे॒तसे॑ स्वाहा॑ प्र॒जाभ्यः॑ स्वाहा॑ प्र॒जन॑ना॒य॒
 स्वाहा॑ सर्व॑स्मै॒ स्वाहा॑॥ (५१)

[१९]

अ॒ग्नये॑ स्वाहा॑ वा॒यवे॑ स्वाहा॑ सू॒र्याय॑ स्वाह॒र्तम॑स्य॒तस्य॑र्तम॑सि स॒त्यम॑सि स॒त्यस्य॑
 स॒त्यम॑स्य॒तस्य॑ पन्था॑ अ॒सि दे॒वाना॑ छा॒यामृ॑तस्य॒ नाम॑ तथ्स॒त्यं यत्त्वं॑ प्र॒जाप॑तिरस्यधि॒
 यद॑स्मिन्वा॒जिनी॑व॒ शुभः॑ स्पर्ध॑न्ते दि॒वः सू॒र्येण॑ वि॒शोऽपो॑ वृ॒णानः॑ प॒वते॑ क॒व्यन्प॑शुं न गो॒पा
 इर्यः॑ परि॑ज्मा (५२)

प्र॒जनं॑ प्रा॒तः स॒वने॑ वै ब्र॒ह्मवा॑दिनः स त्वा अङ्गि॑रस् आपो॑ वै सोमो॑ वै स॒हस्र॑त॒म्याऽत्रि॑ज्मद॒ग्निः संव॑त्स॒रो दे॒वस्य॑ वि॒भूरा॑य॒नाया॑ग्र्ये
 पृथि॒व्या अ॒ग्र्ये पृथि॒व्ये भुव॑ ई॒ङ्गारा॑याऽग्र्ये वा॒यवे॑ सू॒र्याय॑ वि॒श॒न्तिः॥२०॥
 प्र॒जनं॑ नम॒ङ्गिर॑सः सोमो॑ वै प्र॒तिगृ॑ह्णाति॒ वीभू॑र्वीक्षमाणा॒य॒ द्विप॑ञ्चाशत्॥५२॥
 प्र॒जनं॑ परि॑ज्मा॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां सप्तमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः॥७-१॥